

DiAMEnT

dostrzec i aktywizować
możliwości, energię, talenty

PROGRAMY ZAJĘĆ POZASZKOLNYCH

ŚWIAT TO MY WE ARE THE WORLD PROGRAM ZAJĘĆ POZASZKOLNYCH Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO DLA UCZNIÓW ZDOLNYCH KLAS IV-VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Autorzy:
LUCYNA STASIK
MAGDALENA MAJKA
DARIA BOGACZ

NOWY SĄCZ 2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szanowni Państwo

Oddajemy w Państwa ręce **Program zajęć pozaszkolnych z języka angielskiego dla uczniów zdolnych klas IV-VI szkoły podstawowej „We Are the World”** opracowany w ramach projektu „DiAMEnT - dostrzec i aktywizować możliwości, energię, talenty” – realizowanego w ramach Priorytetu IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, Działanie 9.1.2 *Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych*, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Kapitał Ludzki w latach 2007 – 2013.

Program, który przekazujemy Państwu jako propozycję materiału metodycznego **został przetestowany** na zajęciach pozaszkolnych zrealizowanych w Powiatowych Ośrodkach Wspierania Uczniów Zdolnych w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012 zorganizowanych i przeprowadzonych w ramach projektu DiAMEnT.

Program „We Are the World” ma charakter nowatorski i skierowany jest do uczniów, którzy wykazują się zdiagnozowanymi poznawczymi uzdolnieniami kierunkowymi z zakresu języka angielskiego.

Innowacyjność programu polega na tym, że proponuje się zajęcia dla uczniów zdolnych prowadzone metodą projektu z wykorzystaniem strategii PBL – *problem based learning* – uczenie się na bazie problemu / uczenie się w oparciu o problem - strategii edukacyjnej, która cechuje się tym, że uczymy się poprzez rozwiązywanie problemu. Realizujemy z uczniami projekt edukacyjny nie tyle dla uzyskania określonego produktu końcowego lecz przede wszystkim dla rozwiązania problemu, a poszukiwanie tego rozwiązania pozwoli nabyć uczniom określone umiejętności i poszerzyć wiedzę w danym obszarze tematycznym objętym projektem.

Program „We Are the World” został opracowany z myślą o zajęciach pozaszkolnych, ale może być także wykorzystany przez nauczycieli w ramach zajęć lekcyjnych bądź zajęć pozalekcyjnych poświęconych tematyce z zakresu języka angielskiego.

Program „We Are the World” **posiada obudowę metodyczną w postaci *Materiałów pomocniczych*** do programu, które zawierają materiały merytoryczne i wskazówki metodyczne do realizacji projektów edukacyjnych zaproponowanych w programie.

Specyfiką Programu zajęć pozaszkolnych jest to, że został on opracowany dla etapu, nie ma więc tutaj podziału treści programowych na klasy. Taki charakter programu wynika z faktu, że adresatami są uczniowie zdolni, a ich możliwości i potrzeby nie zawsze są związane z poziomem klasy. Tak *Program zajęć pozaszkolnych* jak i *Materiały pomocnicze* są **otwartą propozycją**, z której nauczyciel i grupa uczniów zdolnych mogą skorzystać, mogą proponowane treści uzupełnić lub z niektórych zrezygnować, tematy projektów mogą przyjąć do realizacji w proponowanej formie, zmodyfikować je lub w ramach danego modułu sformułować nowy temat. Duża swoboda w wyborze treści uzależniona jest od możliwości grupy, ale przede wszystkim od zainteresowań uczniów, którzy powinni współdecydować o tematyce projektu oraz jego zakresie merytorycznym. **Te cechy odróżniają w sposób zasadniczy Program zajęć pozaszkolnych od programów nauczania przedmiotu,** które obligują nauczyciela do zrealizowania określonych treści programowych na poziomie danej klasy. *Program zajęć pozaszkolnych* nie obliguje nauczyciela do zrealizowania zawartych w nim treści w określonym czasie, ale jest pomocą w dobieraniu ciekawych treści przedmiotowych do realizacji projektów edukacyjnych. Zaproponowane w programie projekty edukacyjne w większości mają **charakter międzyprzedmiotowy**, dlatego też obok treści przedmiotowych proponuje się treści z innych dyscyplin, **które przy realizacji projektu pozwalają uczniowi na zdobycie umiejętności o charakterze interdyscyplinarnym.**

„We Are the World” wraz z obudową to program otwarty, który może stać się pomocą i inspiracją dla nauczyciela i uczniów w realizacji projektów edukacyjnych.

Nauczycielom i uczniom życzymy satysfakcji z realizacji ciekawych projektów edukacyjnych i radości wspólnego uczenia się.

Autorki programu

Zespół projektu DiAMEnT

I. Założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

1.1 Założenia programowe

Program „We Are the World” został opracowany dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych do realizowania w ramach zajęć pozaszkolnych. Autorki zakładają jednak, że może on również być wykorzystany w procesie dydaktyczno-wychowawczym w szkole, np. w ramach zajęć kół zainteresowań czy w indywidualizowaniu pracy z uczniem zdolnym. Zajęcia pozaszkolne realizowane w oparciu o ten program mają za zadanie rozwijać umiejętności twórcze uczniów, ich uzdolnienia i zainteresowania językowe, dać im możliwość samorealizacji, samodoskonalenia oraz kształcenia kompetencji społecznych w pracy z grupą.

Program został stworzony w oparciu o podstawowe założenie, że nauka języka obcego to nie tylko nabywanie kompetencji językowych, ale również interakcja społeczna nierozzerwalnie związana z ludźmi, ich kulturą, historią, zwyczajami i życiem codziennym. Dlatego też program umożliwia uczniom równoczesne rozwijanie podstawowych kompetencji językowych, opartych na znajomości struktur gramatycznych i leksykalnych, umiejętności porozumiewania się przy zastosowaniu różnorodnych form wypowiedzi oraz zdobywanie wiedzy o sobie i otaczającym świecie. Autorki przyjęły, że te kompetencje będą rozwijane równocześnie przy realizacji zadań we wszystkich modułach projektowych opracowanych w programie.

Program jest osadzony w założeniach pedagogiki humanistycznej, co oznacza, że uczeń, który dokonuje samodzielnych wyborów, wykorzystując swoje zainteresowanie światem, rozwija pewność siebie, niezależność i odpowiedzialność, jest głównym podmiotem w procesie kształcenia. Z takiego założenia wynika określona rola nauczyciela, który powinien przede wszystkim wspierać uczniów w nabywaniu kompetencji językowych, samodzielnym podejmowaniu decyzji i rozwiązywaniu problemów. Oznacza to pełną podmiotowość ucznia, który jest edukowany nie tylko po to, aby wiedział, ale także, a może przede wszystkim po to, by umiał tworzyć.

Głównym celem programu jest postawienie ucznia w roli badacza poszukującego rozwiązania problemu, a w trakcie procesu badawczego doskonalącego cztery sprawności językowe: słuchanie, czytanie, mówienie, i pisanie w języku angielskim oraz poszerzającego swój zasób słownictwa

i rozwijającego znajomość struktur gramatycznych. W ten sposób poszczególne umiejętności są rozwijane w sposób zintegrowany, przenikając się wzajemnie, co jest odzwierciedleniem ich autentycznego występowania w każdym języku.

Program przewiduje realizację zajęć metodą projektu z wykorzystaniem strategii PBL – *problem based learning*. W tradycyjnym rozumieniu metoda projektu to jedna z metod nauczania, zaliczana do metod praktycznych, aktywizujących, polegająca na samodzielnym realizowaniu przez uczniów zadania związanego z wytworzeniem produktu finalnego. W przypadku PBL tak pojmowany produkt jest raczej pretekstem do wyzwolenia w uczniach aktywności i chęci poszukiwania rozwiązań. Jest to szczególnie ważne w przypadku zajęć z języka obcego, gdzie często sam proces dochodzenia do rozwiązania problemu (zdobywanie i przetwarzanie informacji w języku angielskim) jest równie istotny jak osiągnięcie założonego na wstępie celu. Uczniowie realizują projekt edukacyjny nie dla uzyskania określonego produktu, ale dla rozwiązania problemu, a poszukiwanie tego rozwiązania pozwala im nabyć określone umiejętności i poszerzyć wiedzę z danego obszaru. Tak pojmowany projekt edukacyjny włącza się w nurt nauczania problemowego, a istotnym elementem staje się sformułowanie problemu do rozwiązania: *driving question* - pytania napędzającego, które postawi ucznia w roli badacza i uruchomi proces poszukiwania rozwiązania.

Proces formułowania tematu projektu czyli pytania napędzającego, jest zdecydowanie najtrudniejszym zadaniem stojącym przed nauczycielem i uczniami. Aby wykonać go właściwie, warto przyjrzeć się uważnie cechom dobrego pytania napędzającego, które jest myślą przewodnią całego projektu, ukierunkowuje działania, stanowiąc dla uczniów punkt wyjściowy do tworzenia własnych pytań, na które będą poszukiwać odpowiedzi. Jest otwarte, obiektywne i realne: prowadzi do dyskusji, debaty i motywuje do poszukiwania nowych informacji – niezbędnych do rozwiązania problemu, nie sugeruje, czy coś jest dobre/lepsze albo złe/gorsze, a uczniowie są w stanie znaleźć na nie wiele poprawnych odpowiedzi – nawet jeśli to nie będzie łatwy proces. Wymaga badań, poszukiwań i refleksji – nie może to być pytanie, na które wystarczy odpowiedź „tak” albo „nie”. Pozwala wysnuwać własne wnioski, jest odpowiednie do wieku uczniów, odwołuje się do wiedzy, którą uczniowie już posiadają i ich prawdziwego życia. Wymaga życiowych umiejętności,

aby posiadaną wiedzę można było zastosować w nowej sytuacji. Pozwala przeprowadzić interdyscyplinarne zajęcia i uświadamia uczniom powiązania pomiędzy przedmiotami. Zachęca do wielokierunkowego spojrzenia na problem i daje możliwość zaproponowania wielu różnych rozwiązań.

1.2 Cele nauczania

Program uwzględnia cztery podstawowe zakresy celów edukacyjnych w kontekście nauki języka obcego:

Cele językowe:

- rozwijanie w sposób zintegrowany sprawności mówienia, czytania, pisania i rozumienia ze słuchu w podstawowym zakresie,
- wzbogacanie zasobu funkcji językowych i słownictwa,
- opanowanie podstawowych struktur gramatycznych,
- umiejętność stosowania strategii komunikacyjnych,
- rozwijanie umiejętności korzystania z różnorodnych oryginalnych źródeł informacji w języku angielskim,
- świadome wykorzystanie języka jako narzędzia komunikacji podczas pracy zespołowej,
- przygotowanie do samodzielnego przyswajania języka.

Cele poznawcze:

- rozbudzanie ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur,
- odkrywanie własnych zainteresowań,
- poznawanie różnych stylów życia i zachowania,
- rozwijanie umiejętności formułowania wniosków w oparciu o obserwacje i posiadaną wiedzę,
- postrzeganie procesu uczenia się jako sposobu na zaspokojenie naturalnej ciekawości świata,
- zapoznanie się z metodami tworzenia różnych form ekspresji (film, blog, inscenizacja, i inne).

Cele etyczne:

- kształcenie postawy tolerancji i otwartości wobec siebie nawzajem,
- rozwijanie zainteresowania innymi kulturami i tolerancji wobec nich,

- kształtowanie postawy obywatelskiej i poszanowania tradycji i kultury własnego narodu,
- promowanie postawy odpowiedzialności,
- kształtowanie uczciwości, wiarygodności, wytrwałości,
- rozwijanie poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe,
- wypracowanie umiejętności dokonywania samooceny.

Cele społeczne:

- rozwijanie umiejętności komunikowania się w mowie i piśmie,
- wypracowanie umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu wyszukania i wykorzystania informacji,
- doskonalenie umiejętności pracy zespołowej,
- rozwijanie różnorodnych technik zdobywania wiedzy,
- pobudzanie aktywności twórczej.

II. Treści nauczania

Treści nauczania w programie „We Are the world” zostały opracowane w oparciu o **Podstawę programową kształcenia ogólnego** w zakresie treści dotyczących kształcenia ogólnego i wychowania oraz przedmiotu *Język angielski* dla klas IV-VI szkoły podstawowej. Ze względu na fakt, iż program adresowany jest do uczniów szczególnie uzdolnionych - wykracza poza jej zakres. W związku z tym przyjęte treści nauczania obejmują następujące aspekty:

- rozwijanie zintegrowanych sprawności rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania i pisania w zakresie obszarów proponowanych w modułach projektowych,
- rozwój repertuaru funkcji językowych umożliwiających posługiwanie się językiem obcym jako narzędziem komunikacji w różnych sytuacjach życiowych,
- opanowanie podstawowych struktur gramatycznych stosowanych do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości,

- wzbogacenie słownictwa dotyczącego różnych dziedzin życia na podstawie autentycznych materiałów językowych,
- rozszerzenie komponentu kulturowo-cywilizacyjnego, z ukierunkowaniem na styl życia i zachowania w różnych krajach i kulturach,
- korzystanie z wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów,
- wypracowanie umiejętności posługiwania się różnymi źródłami informacji, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, w celu zdobycia pożądanej wiedzy,
- zapoznanie ucznia z elementami języka niezbędnymi do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie,
- rozwijanie indywidualnych strategii uczenia się i metod pracy w grupie,
- budowanie umiejętności formułowania wniosków w oparciu o zdobytą wiedzę i własne obserwacje.

Przyjęcie metody projektu jako sposobu realizacji zajęć określa strukturę programu i organizację treści nauczania. W strukturze programu znajdujemy następujące elementy:

- **moduły projektowe**, które określają bardzo szeroki obszar tematyczny, dziedzinę;
- **cele operacyjne modułu projektowego**, które odnoszą się do całego modułu projektowego i należy je traktować jako otwartą listę zawierającą pewną liczbę propozycji, którą nauczyciel i uczniowie będą mogli zmieniać lub poszerzać;
- **kluczowe pojęcia**, które odnoszą się do modułu projektowego i są dla nauczyciela wskazówką, jakie elementy merytoryczne w tym obszarze są ważne z punktu widzenia Autora programu;
- **proponowane tematy projektów**, zdefiniowane w formie pytania problemowego (*driving question*), które są problemami do rozwiązania i które będą punktem wyjścia do uruchomienia procesu badawczego;
- **materiał nauczania** - w którym Autorki zwracają uwagę na treści gramatyczne słownictwo i formy wypowiedzi przydatne do realizacji projektów w tym obszarze;

- **proponowane osiągnięcia uczniów** - które zawierają propozycję założonych osiągnięć uczniów.

Treści kształcenia zostały zaprezentowane w 10 modułach projektowych:

Moduł 1

Temat modułu projektowego: Nasze ubiory, nasze wybory
(*Are we what we wear?*)

Moduł 2

Temat modułu projektowego: Życie w zgodzie z naturą
(*How to be environmentally friendly*)

Moduł 3

Temat modułu projektowego: Reklama dźwignią handlu
(*Advertising drives trade*)

Moduł 4

Temat modułu projektowego: Różne oblicza przemocy
(*Faces of violence*)

Moduł 5

Temat modułu projektowego: Życie mórz i oceanów
(*Sealife*)

Moduł 6

Temat modułu projektowego: Kuchnie świata
(*World cuisines*)

Moduł 7

Temat modułu projektowego: Książki, które kochamy
(*The books we love*)

Moduł 8

Temat modułu projektowego: Domowi ulubieńcy
(*Pets*)

Moduł 9

Temat modułu projektowego: Polska – moja Ojczyzna
(*My homeland - Poland*)

Moduł 10

Temat modułu projektowego: Skarby regionu
(*Local treasures*)

Zadaniem nauczyciela prowadzącego zajęcia z wykorzystaniem tego programu jest sprowokowanie uczniów do wybrania problemów zgodnych z ich prawdziwymi zainteresowaniami, a nawet sformułowanie wspólnie z uczniami innych, ciekawych pytań napędzających (*driving questions*) w ramach danej dziedziny. W związku z tym program zakłada dużą dowolność nie tylko w doborze materiału nauczania i środków dydaktycznych, ale także w wyborze materiału językowego, który będzie realizowany podczas pracy nad poszczególnymi projektami. W związku z tym, że część materiału językowego zaproponowanego przez Autorki znacznie wykracza poza podstawę programową dla II etapu kształcenia, nauczyciel powinien potraktować go jedynie jako propozycję i samodzielnie dostosować do możliwości grupy, z którą pracuje. Równie istotny jest dobór materiałów dydaktycznych - nie powinny to być podręczniki do nauki języka angielskiego lecz materiały autentyczne, których źródłem będzie przede wszystkim Internet. Aby ułatwić planowanie pracy nauczycielom prowadzącym zajęcia pozaszkolne, została opracowana obudowa metodyczna do programu, która może posłużyć za źródło inspiracji, w żaden jednak sposób nie ogranicza inwencji własnej nauczycieli.

MODUŁY PROJEKTOWE

MODUŁ I

Temat modułu projektowego: Nasze ubiory, nasze wybory

Are we what we wear?

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- ćwiczy mówienie i słuchanie w dyskusjach, podczas przygotowywania prezentacji, programów radiowych i telewizyjnych,
- poprawia umiejętność czytania i pisania, pracując nad tekstami do poradników i artykułami prasowymi,
- posługuje się czasami teraźniejszymi *Present Simple*, *Present Continuous* i *Present Perfect* oraz odpowiednimi przymiotnikami i rzeczownikami w celu opisanego wyglądu zewnętrznego,
- używa zdań z operatorem *will* oraz zdań rozkazujących w komentarzach i opisach dotyczących mody,
- opisuje części odzieży, ich kolory i materiały oraz inne elementy takie jak biżuteria, fryzury itp.,
- rozumie konieczność dostosowania ubioru do sytuacji, warunków pogodowych i innych czynników,
- uzasadnia swój wybór odzieży, fryzury itp.,
- umie selektywnie korzystać z obowiązujących trendów w modzie, dobierając odpowiednie dla siebie stroje i dodatki,
- wyraża neutralne opinie związane z wyglądem zewnętrznym innych osób.

Kluczowe pojęcia:

moda

“metka”

styl

kod ubioru

gatunek

Proponowane tematy projektów

1. Jak sprawić, żeby uczniowie polubili szkolne mundurki?
2. Jak dostosować swój indywidualny styl ubierania się do różnorodnych sytuacji życiowych?
3. Antyporadnik: jak zostać niewolnikiem mody?

4. Co trzeba zrobić, żeby zostać uznanym projektantem mody?
5. Jak kształtować opinie innych o sobie za pomocą ubioru i wyglądu?

Propozycja materiału nauczania:

Gramatyka:

- czasy *Present Simple, Present Perfect, Present Continuous*,
- zdania z operatorem *will/would*
- zdania rozkazujące i zakazujące (*Don't ...*)
- zwroty typowe dla wyrażania opinii (*I think, I believe, In my opinion, I don't think that,*)
- tworzenie argumentów na poparcie własnych wyborów (zdania złożone ze spójnikami: *so/because, but*)

Słownictwo:

- związane z modą i wyglądem zewnętrznym (odzież, fryzury, dodatki itp.: *dress code, label, necklace, bracelet, long/short/medium-height hair, straight, wavy, curly, spiky*)
- przymiotniki wartościujące w opisie – także slang młodzieżowy (*great, cool, pretty, kickin', awesome, glam*),

Formy wypowiedzi:

- opis,
- komentarz do prezentacji, pokazu mody,
- dyskusja,
- artykuł do mini-magazynu o modzie,
- notatka do poradnika,
- głos w dyskusji.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- posługuje się odpowiednimi formami czasów *Present Simple, Present Perfect, Present Continuous*,
- używa odpowiednich czasowników modalnych i spójników, tworzy poprawne zdania rozkazujące w różnych formach wypowiedzi,
- potrafi wyrazić opinie używając odpowiedniego słownictwa,

- redaguje ustnie i pisemnie formy wypowiedzi typu: notatka do poradnika nt. mody, komentarz do pokazu mody,
- przygotowuje scenariusz i redaguje program telewizyjny, słuchowisko radiowe, film dokumentalny,
- formułuje opinie na temat ubioru i stylu z zachowaniem zasad poszanowania dla innych osób,
- rzeczowo i logicznie argumentuje w formie ustnej i pisemnej, uzasadniając swoje wybory w kwestii stylu i ubioru.

MODUŁ II

Temat modułu projektowego: Jak żyć w zgodzie z naturą?

Are we nature-friendly?

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija zintegrowane sprawności językowe, a zwłaszcza czytanie i pisanie wyszukując informacje w tekstach dotyczących ochrony środowiska, a także pisząc teksty na plakaty i billboardy oraz do kampanii społecznej,
- ćwiczy zdania warunkowe typu 0 oraz użycie czasowników modalnych w zdaniach promujących zachowania proekologiczne,
- wie jak używać konstrukcji *be going to* i zdań z operatorem *will* do opisanie możliwych skutków naszych obecnych zachowań,
- zna wpływ zachowań i wyborów indywidualnych osób na środowisko,
- uczy się, jak może samodzielnie/z osobami z najbliższego otoczenia wpływać na poprawę stanu środowiska,
- zna cele i metody działań wybranych organizacji proekologicznych,
- rozpoznaje zagrożenia dla środowiska naturalnego w swoim otoczeniu i zachowaniu,
- proponuje sposoby wpływania na stan środowiska naturalnego poprzez zachowanie własne i osób w najbliższym otoczeniu,
- dociera do informacji o różnych organizacjach ekologicznych i umie ocenić ich przydatność i efektywność w społeczeństwie.

Kluczowe pojęcia:

środowisko naturalne

"zielony"

ochrona środowiska

zanieczyszczenia

recycling

Proponowane tematy projektów

- 1. Jak zachęcić innych, żeby żyli ekologicznie?**
- 2. Jaką kampanię społeczną na rzecz środowiska warto byłoby przeprowadzić w naszym regionie?**
- 3. Co zrobić, aby zapobiec zaśmiecaniu ziemi?**

4. Kij czy marchewka? – Jak motywować „trucicieli” w naszym regionie do szanowania środowiska naturalnego?
5. EKO-projektanci – jakie gadżety i urządzenia promujące zdrowy tryb życia warto zaprojektować?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasowniki modalne w czasach teraźniejszym, przeszłym i przyszłym, formy twierdzące i przeczące (*should, shouldn't, must, mustn't, may, be able, have to, needn't*),
- zdania w 0 okresie warunkowym (*When you print on both sides of a paper sheet you save one tree a week.*),
- wyrażanie przyszłości: *will, be going to*,
- zwroty czasowe na określenie przyszłości (*in a few years time, in the next decade, when we retire*).

Słownictwo:

- rzeczowniki i czasowniki służące do opisu różnych zagrożeń środowiska naturalnego (*fumes, pollution, pollute, litter*),
- podstawowe słownictwo naukowe związane z tematem modułu (np. *carbon dioxide, greenhouse effect, waste management*).

Formy wypowiedzi:

- teksty do społecznej kampanii reklamowej (plakat, broszura, film reklamowy),
- głos w debacie,
- teksty do mini-magazynu ilustrowanego o tematyce ekologicznej,
- tekst sondy dotyczącej świadomości ekologicznej w społeczeństwie,
- tekst mini-sztuki teatralnej,
- tekst prezentacji multimedialnej.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- posługuje się okresem warunkowym typu 0 i czasownikami modalnymi oraz słownictwem związanym z ekologią i ochroną środowiska,

- zna i rozumie fakty naukowe przemawiające za standardowymi hasłami ekologicznymi (np. jakie szkody dla środowiska wyrządza wyprodukowanie jednej torby plastikowej, pozostawienie telewizora w funkcji stand-by na noc, spalenie butelki plastikowej, itp.),
- redaguje: e-mail, komentarz do prezentacji, hasła i teksty do społecznej kampanii reklamowej, tekst pro-ekologicznej sztuki teatralnej,
- planuje i przygotowuje kampanię na rzecz środowiska,
- projektuje gadżety i urządzenia związane z promocją zdrowego trybu życia.

MODUŁ III

Temat modułu projektowego: **Reklama dźwignią handlu**

Advertising drives trade

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija zintegrowane sprawności językowe w dyskusjach oraz podczas przygotowywania tekstów reklamowych i akcji promocyjnych,
- posługuje się przymiotnikami w stopniu wyższym i najwyższym oraz konstrukcjami porównującymi w opisach sklepów i towarów,
- używa zdań rozkazujących w tekstach reklamowych i promocyjnych,
- poznaje znaczenie reklamy w promocji własnego produktu,
- dobiera odpowiednie metody marketingowe w celu „sprzedania” swojego produktu,
- zna niedrogie sposoby na dobrą reklamę.

Kluczowe pojęcia:

marketing

współpraca

reklama

promocja

Proponowane tematy projektów:

1. **Jak uchronić małe sklepiki przed konkurencją supermarketów?**
2. **Jak zachęcić klientów do kupienia mało znanych towarów?**
3. **Jak wypromować swój produkt mając mały budżet?**
4. **Jak promować swoją szkołę i klasę, żeby coraz więcej uczniów chciało się z nią identyfikować?**
5. **Jak zaprojektować kampanię społeczną promującą...?**
/uczniowie podają propozycję/

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- *it* i *there* w opisie miejsc i pojęć abstrakcyjnych,
- stopniowanie przymiotników (*cheaper*, *the most expensive*) konstrukcje porównujące typu *as good as*, *not so/as expensive as*,

- zdania rozkazujące i zakazujące (*Buy them now! Don't wait too long!*),
- rzeczowniki policzalne/niepoliczalne, wyrażenia (*How much/many, (a) little/fe.*

Słownictwo:

- nazwy sklepów specjalistycznych (*butcher's, confectioner's, florist's, baker's*) i towarów (*stationery, groceries, green groceries, confectionery*),
- słownictwo związane z różnymi typami marketingu (*advertisement, campaign, hoardings*).

Formy wypowiedzi:

- opis miejsca (sklep, towary na półkach),
- teksty na stronę internetową z poradami dla właścicieli małych sklepików,
- pytania do sondy dotyczącej rodzajów sklepów w jakich ludzie lubią robić zakupy,
- teksty do kampanii reklamowej produktu lub firmy.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- umie posługiwać się zdaniami rozkazującymi,
- wie, jakich struktur użyć do porównania towarów/sklepów i ich opisania,
- używa słownictwa związanego z marketingiem, reklamą i zakupami,
- ćwiczy umiejętność słuchania i mówienia przygotowując ustne prezentacje, programy telewizyjne i radiowe,
- opracowuje wypowiedzi ustne i pisemne przygotowując reklamę swojej „firmy” lub „produktu” na targi handlowe oraz teksty do poradników,
- zna sposoby marketingowe używane do sterowania zachowaniem kupujących,
- planuje i przygotowuje kampanię promującą,
- formułuje argumenty do dyskusji,
- redaguje pytania do sondy,
- przeprowadza sondę wśród rodziców i znajomych i opracowuje wyniki sondy.

MODUŁ IV

Temat modułu projektowego: Różne oblicza przemocy

Faces of violence

Cele operacyjne modułu projektowego:

Uczeń:

- rozwija sprawności językowe czytając i słuchając tekstów dotyczących przemocy oraz wypowiadając się na jej temat w mowie i na piśmie,
- poznaje słownictwo związane z opisem różnych rodzajów przemocy,
- używa czasów *Present Simple*, *Present Continuous*, *Present Perfect*, *Past Simple* i *Past Continuous* oraz konstrukcji z czasownikami modalnymi (*can/can't*, *must/mustn't/needn't*),
- poznaje i ćwiczy użycie rzeczowników abstrakcyjnych (niepoliczalnych), np. *violence*, *bullying*, *mugging*) i konkretnych (policzalnych) w połączeniu z określnikami ilościowymi: *some*, *any*, *no*, *much*, *many*,
- zna przyczyny różnych konfliktów w najbliższym otoczeniu,
- wie, jakie skutki niosą z sobą wszelkie działania z użyciem siły,
- przygotowuje krótką analizę wybranego konfliktu z własnego otoczenia – tło konfliktu, racje obu stron, zastosowane rozwiązania i przedstawia je w dowolnej formie (album, film, wystawa, plakat, prezentacja multimedialna),
- proponuje pokojowe metody rozwiązania wybranego konfliktu,
- uczy się szacunku do życia ludzkiego i stara się znaleźć takie rozwiązania konfliktów, które nie godzą w życie, zdrowie i szczęście drugiego człowieka,
- rozumie, że rozwiązania siłowe prowadzą do cierpień niewinnych osób, a rzadko na trwałe rozwiązują problemy i spory,
- rozumie asertywne zachowania.

Kluczowe pojęcia:

przemoc szkolna

chuligaństwo

wymuszanie

rozbój

przemoc psychiczna

znęcanie

Proponowane tematy projektów

1. Jak zapobiegać przemocy w szkole?
2. Presja grupy - jak się przed nią bronić i pozostać sobą, nie tracąc przyjaciół i znajomych?
3. W jaki sposób rozwiązywać konflikty?
4. Skuteczne negocjacje – jak rozmawiać, żeby osiągnąć swój cel nie krzywdząc innych?
5. Jak chronić siebie i innych przed niechcianym rozpowszechnianiem wizerunku?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasy *Past Simple, Past Continuous, Present Simple, Present Continuous, Present Perfect*,
- konstrukcje z rzeczownikami policzalnymi i niepoliczalnymi typu: *There's no violence in our school. Many hooligans walk in the street,*
- zdania z czasownikami modalnymi: *You mustn't oppress animals.*

Słownictwo:

- słownictwo związane z opisem przemocy i sytuacji konfliktowych (*threat, bullies, bullying, painful, violence, hooligans, gang*),
- czasowniki związane z opisem sytuacji konfliktowych i ich rozwiązań (*oppress, force, find solutions, negotiate, stand up to, stand up for*).

Formy wypowiedzi:

- wystąpienie w dyskusji,
- tekst na stronę internetową,
- scenariusz programu radiowego albo telewizyjnego,
- scenariusz mini-filmu dokumentalnego,
- mini-sztuka teatralna (jednoaktówka).

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija zintegrowane umiejętności językowe przygotowując się do dyskusji i podczas dyskusji na temat przyczyn i skutków przemocy

oraz sposobów przeciwdziałania, przygotowując teksty do programów telewizyjnych i radiowych, na stronę internetową,

- formułuje zdania w czasach teraźniejszych i przeszłych, z czasownikami modalnymi oraz rzeczownikami policzalnymi i niepoliczalnymi przygotowując program telewizyjny lub radiowy, mini-film dokumentalny na temat przemocy,
- potrafi określić przyczyny i sposoby rozwiązywania konfliktów,
- proponuje/prezentuje sposoby rozwiązania sporów i konfliktów,
- bierze udział w dyskusji,
- redaguje krótki scenariusz filmu,
- potrafi zachować się asertywnie.

MODUŁ V

Temat modułu projektowego: Życie mórz i oceanów

Sealife

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija umiejętności językowe czytając i pisząc teksty dotyczące zagrożonych gatunków morskich oraz dyskutując i przygotowując scenariusze i prezentacje multimedialne,
- ćwiczy użycie czasów teraźniejszych, przeszłych i przyszłych oraz konstrukcje zdaniowe z wyrażeniem *there is/are*,
- używa słownictwa związanego z opisem podwodnego świata,
- zna podstawowe informacje związane z fauną i florą podwodnego świata i potrafi do nich dotrzeć,
- umie przygotować opis rzeczywistego lub fikcyjnego akwenu wraz z jego fauną i florą,
- wie, jak przygotować prezentację ciekawych lub zagrożonych gatunków w dowolnej formie (album, film, wystawa, plakat, książka kucharska, spotkanie obrzędowe),
- rozumie obowiązki człowieka wobec natury,
- uświadamia sobie, że część gatunków morskich ginie bezpowrotnie i stara się znaleźć sposoby, by temu zapobiec,
- uczy się odpowiedzialności za siebie, swoje życie i zdrowie.

Kluczowe pojęcia:

fauna i flora

zagrożone gatunki

podwodny świat

kampanie społeczne

działalność człowieka

Proponowane tematy projektów

1. Jak chronić zagrożone gatunki zwierząt morskich, takich jak płetwal błękitny (*the blue whale*) czy żółwie morskie (*the sea turtles*), przed wyginięciem?

2. Jak należy się przygotować do bezpiecznej turystycznej wyprawy podwodnej?
3. W jaki sposób można włączyć się w kampanię S.O.S. – *Save Our Seas Campaign*?
4. Jak zorganizować kampanię społeczną na temat zagrożonych gatunków morskich?
5. Jaki wpływ na życie ludzi będzie miało zanikanie zagrożonych gatunków morskich?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasy *Present Continuous*, *Present Simple*, *Present Perfect*, *Past Simple*, *Future Simple*,
- zdania rozkazujące i zakazujące (np. *Don't kill whales!*),
- czasowniki modalne *can*, *could*, *must*, *should*,
- konstrukcje zdaniowe z użyciem wyrażenia *there is/are*.

Słownictwo:

- przymiotniki i przysłówki używane w opisach (np. *huge*, *enormous*, *gradual*, *final*),
- czasowniki związane z działalnością człowieka oraz aktywnością zwierząt na morzach i oceanach (np. *swim*, *dive*, *explore*, *exploit*, *migrate*),
- słownictwo związane z opisem podwodnego świata (np. *deep*, *coral reef*, *fins*).

Formy wypowiedzi:

- tekst i scenariusz gry planszowej/komputerowej,
- scenariusz filmu wideo,
- tekst prezentacji Power Point,
- tekst plakatu do kampanii społecznej,
- tekst książki/poradnika.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- używa zdań rozkazujących, czasowników modalnych i różnorodnych czasów, opisując życie mórz i oceanów oraz zagrożenia czyhające na ich mieszkańców,
- potrafi przygotować prezentację multimedialną,
- redaguje teksty do kampanii społecznej, scenariusz filmu, używając odpowiedniego słownictwa dotyczącego fauny i flory mórz i oceanów,
- posiada wiedzę na temat zagrożeń, jakie niesie z sobą woda, a także na temat różnych gatunków morskich,
- projektuje grę planszową / komputerową,
- projektuje kampanię społeczną na rzecz...,
- bierze udział w dyskusji.

MODUŁ VI

Temat modułu projektowego: **Kuchnie świata**

World cuisines

Cele operacyjne modułu projektowego:

Uczeń:

- rozwija zintegrowane sprawności językowe, czytając teksty kulinarne, dyskutując o przepisach i zwyczajach żywieniowych, pisząc teksty i notatki związane z żywieniem i przepisami kulinarnymi,
- używa zdań rozkazujących, czasów *Present Simple*, *Present Continuous*, *Past Simple* oraz konstrukcji *love/like/hate + -ing* wypowiadając się na temat kulinariów z różnych stron świata,
- ćwiczy użycie słownictwa związanego z opisem potraw i ich przyrządzenia,
- zna podstawowe informacje dotyczące zdrowego żywienia oraz problemy zdrowotne związane z niewłaściwym odżywianiem,
- rozpoznaje cechy charakterystyczne różnych kuchni świata,
- wyszukuje informacje związane z przepisami z różnych stron świata,
- przygotowuje opis dania i podaje przepisy na jego przyrządzenie,
- przygotowuje prezentację dania w dowolnej formie (film instruktażowy, plakat, książka kucharska, spotkanie degustacyjne),
- uświadamia sobie, że nie wszyscy ludzie lubią to samo,
- nabiera szacunku do innych/odmiennych kultur.

Kluczowe pojęcia:

przepis	miara
przyrządzenie	dieta
proporcje	

Proponowane tematy projektów

1. „Jesteśmy tym, co jemy” – jak nasze nawyki żywieniowe wpłyną na naszą przyszłość?
2. Przepisy z innych stron świata – jak wpływają na naszą polską kuchnię?

3. Jaki wpływ na kształtowanie potraw narodowych ma historia/ szerokość geograficzna?
4. Jaka powinna być zdrowa dieta nastolatka?
5. Jak zorganizować *cooking party* – wieczór gotowania wspólnie z przyjaciółmi?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasy teraźniejsze i przeszłe (*Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous*),
- czasowniki modalne (*should, can, must*),
- zdania rozkazujące,
- konstrukcja *love/like/hate + -ing*.

Słownictwo:

- przymiotniki i przysłówki używane w opisach (*tasty, delicious, horrible*),
- czasowniki związane z przygotowaniem potraw (*chop, cut, grate, fry*),
- połączenia: czasownik statyczny + przymiotnik (*smell nice, taste great* itp.),
- słownictwo związane z przepisami kulinarnymi (*ingredients, add, ake, pour*).

Formy wypowiedzi:

- poradnik kulinarny,
- przepisy do książki kucharskiej,
- artykuł / mini-magazyn ilustrowany,
- tekst audycji radiowej / programu telewizyjnego,
- tekst prezentacji połączonej z degustacją potraw.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija umiejętność posługiwania się czasami gramatycznymi, czasownikami modalnymi, zdaniami rozkazującymi oraz konstrukcją *love / like / hate+-ing*,
- zna słownictwo związane z przepisami kulinarnymi i opisami potraw,
- pisze tekst do programu/audycji,
- redaguje krótkie teksty do poradnika i przepisy do książki kucharskiej,
- projektuje *cooking party*.

MODUŁ VII

Temat modułu projektowego: **Książki, które kochamy**

The books we love

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- doskonalili umiejętności językowe czytając literaturę dziecięcą, dyskutując i pisząc własne teksty,
- ćwiczy użycie czasów teraźniejszych, przeszłych i przyszłych,
- poszerza słownictwo dotyczące opisu sytuacji, miejsc i postaci,
- zna kilka wybranych pozycji książkowych w języku angielskim,
- potrafi wyodrębnić ważne wątki w fabule książki,
- dokonuje prostej analizy postępowania bohaterów utworu literackiego
- umie przełożyć treść książki na język innych form (filmu, przedstawienia, komiksu itp.),
- wyszukuje informacje dotyczące postaci w treści utworu i porządkuje je,
- poszerza wiedzę, uczy się stawiać pytania i szukać na nie odpowiedzi,
- rozwija wyobraźnię, twórcze myślenie, umiejętności pisarskie,
- potrafi odczytać moralne przesłanie przeczytanego utworu,
- rozwija zainteresowanie literaturą i pozytywne uczucia wobec niej.

Kluczowe pojęcia:

postać

postawa

wątek

przesłanie

adaptacja

Proponowane tematy projektów

1. **Jak wyglądałby mój wspólny dzień z ulubioną postacią książkową?**
2. **Jak książki i ich bohaterowie wpływają na nasze życie?**
3. **Jak wypromować jedną z najlepszych polskich pozycji literackich na światowy bestseller?**
4. **Jak zorganizować warsztaty pisarskie dla początkujących?**
5. **Książki przyszłości – jakie będzie czytelnictwo za 10 lat?**

Propozycja materiału nauczania:

Gramatyka:

- czasy teraźniejsze i przeszłe (*Past Simple, Past Continuous, Present Simple, Present Continuous, Present Perfect*),
- stopniowanie przymiotników i przysłówków (*the best, longer than*),
- tworzenie przymiotników przy pomocy przedrostka *un-* oraz przyrostków *-less/-ful*,
- określniki i zaimki dzierżawcze (*my – mine, your – yours, her – hers* itp.)

Słownictwo:

- przymiotniki i przysłówki używane w opisach osób i miejsc (*vast, cosy, thoughtful, nosy, unselfish*),
- czasowniki opisujące czynności bohaterów literackich (*run, help, cry, write, teach*),
- słownictwo związane z wydarzeniami opisanymi w literaturze (*adventure, broomstick, care, leave, teach*).

Formy wypowiedzi:

- przedstawienie teatralne,
- opowiadanie,
- fragment powieści,
- plakat,
- tekst prezentacji multimedialnej,
- komiks lub foto-opowieść.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- używa czasów przeszłych i teraźniejszych w mowie i piśmie,
- tworzy zdania z użyciem różnorodnych przymiotników i przysłówków oraz określników i zaimków dzierżawczych,
- poszerza słownictwo związane z opisem sytuacji, miejsc i postaci literackich,
- przygotowuje prezentację jednego dnia życia ze swoją ulubioną postacią w dowolnej formie (przedstawienie, film, komiks),

- dokonuje adaptacji /przekładu intersemiotycznego dzieła literackiego na dowolną inną formę (przedstawienie, słuchowisko, film, komiks, foto-opowieść),
- bierze udział w dyskusji na temat znaczenia książek w naszym życiu,
- projektuje promocję książki.

MODUŁ VIII

Temat modułu projektowego: Domowi ulubieńcy

Pets

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija zintegrowane sprawności językowe czytając o zwyczajach zwierząt i opisując je oraz prowadząc dyskusje na temat sposobów opieki nad nimi,
- nabiera sprawności językowej w udzielaniu rad przy pomocy zdań rozkazujących i wyrażen typu *you should...*, *you'd better...*, *I think that...*,
- opisuje wygląd zwierząt i ich zwyczaje, używając odpowiednich czasów gramatycznych oraz zdań z określnikami ilościowymi,
- określa obowiązki właścicieli wobec zwierząt domowych, używając wyrażenia *have to*,
- posługuje się słownictwem związanym z opisem zwierząt i ich zwyczajów/trybu życia,
- potrafi dotrzeć do informacji związanych ze sposobami opieki nad zwierzętami domowymi oraz przygotować opisy zwierząt, ich trybu życia, przyzwyczajen i cech charakterystycznych,
- nabiera szacunku do zwierząt i ich obyczajów,
- lepiej rozumie świat zwierząt i wyrabia w sobie poczucie odpowiedzialności za inne żywe stworzenia.

Kluczowe pojęcia:

karmienie

warunki mieszkalne

zwyczaje

wygląd

opieka nad zwierzętami

ograniczone zaufanie

Proponowane tematy projektów

1. Poradnik domowych hodowców – jak wybrać odpowiednie dla siebie zwierzątko i jak o nie dbać?
2. Jak zapobiegać porzucaniu zwierząt przez nieodpowiedzialnych właścicieli?

3. Dlaczego nie wszystkie zwierzęta nadają się na domowych ulubieńców?
4. W jaki sposób można zapobiegać przemocy wobec zwierząt domowych?
5. Jaki program wsparcia należałoby opracować, żeby pomóc schroniskom dla zwierząt?

Propozycja materiału nauczania:

Gramatyka

- czasy *Present Simple*, *Present Continuous*, *Present Perfect*,
- zdania rozkazujące,
- zdania wyrażające przymus z użyciem wyrażenia *have to*,
- określniki ilościowe *some*, *any*, *much*, *many*.

Słownictwo

- przymiotniki i przysłówki używane w opisach,
- czasowniki związane z aktywnością zwierząt (np. *sleep*, *bark*, *hunt*, *eat*),
- słownictwo związane z instruowaniem (np. *take*, *buy*, *do*, *place*),
- udzielanie rad (np. *You should...*, *You'd better...*, *I think that...*).

Formy wypowiedzi:

- teksty do poradnika,
- tekst ilustrowanego atlasu zwierząt,
- raport,
- treść programu radiowego lub telewizyjnego,
- tekst plakatu.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- używa zdań rozkazujących i odpowiednich wyrażen służących udzielaniu rad domowym hodowcom,
- rozbudowuje słownictwo potrzebne do opisanie domowych ulubieńców i ich warunków życia,
- charakteryzuje różne zwierzątka domowe oraz sposoby ich hodowli i pielęgnacji,
- pisze teksty do poradnika dla domowych hodowców,
- przygotowuje tekst programu radiowego albo telewizyjnego,

- opracowuje plakat z radami dla hodowców,
- opracowuje program wsparcia dla schroniska dla zwierząt.

MODUŁ IX

Temat modułu projektowego: Polska – moja Ojczyzna

My homeland - Poland

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija zintegrowane sprawności językowe czytając, dyskutując i opracowując na piśmie materiały dotyczące historii symboli narodowych Polski, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych Ameryki,
- ćwiczy zdania w czasach przeszłych *Past Simple* i *Past Continuous* w stronie czynnej oraz w czasie *Past Simple* w stronie biernej,
- używa słownictwa służącego do opisanie flagi lub godła,
- dociera do informacji dotyczących historii flag i innych symboli narodowych,
- zna historię symboli narodowych,
- potrafi zinterpretować symbolikę flag i godeł narodowych,
- wie, jaką wartość i jakie znaczenie dla każdego narodu mają jego symbole narodowe,
- uczy się szacunku dla symboli narodowych.

Kluczowe pojęcia:

godło

symbol narodowy

flaga

tożsamość narodowa

hymn

Proponowane tematy projektów

1. Symbole narodowe dawniej i teraz – jakie jest ich znaczenie w życiu narodu na przestrzeni wieków?
2. Historia symboli narodowych – jak i dlaczego się zmieniały?
3. Tożsamość narodowa – do czego jest potrzebna w dobie europejskiej integracji?
4. W jaki sposób upamiętniać ważne rocznice? (np. 1 września, 11 listopada, 3 maja – może niekoniecznie akademią)

5. Jak mogłoby wyglądać życie w Polsce, gdyby w naszym kraju nadal panowała rodzina królewska?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasy przeszłe *Past Simple* i *Past Continuous*,
- czasowniki modalne (*could, might, should*),
- strona bierna w czasie *Past Simple*.

Słownictwo:

- nazwy kolorów (*white-red, navy blue*) i kształtów (*square, triangular, oval*),
- rzeczowniki opisujące element flagi lub godła (*star, stripe, background*).

Formy wypowiedzi:

- głos w debacie,
- notatka historyczna na stronę internetową,
- tekst przedstawienia teatralnego,
- tekst audycji radiowej,
- opowiadanie,
- tekst plakatu, ulotki, broszury.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- poznaje i doskonali użycie czasów przeszłych w stronie czynnej i biernej,
- poszerza słownictwo służące opisaniu elementów flagi/godła,
- zdobywa wiedzę dotyczącą ojczystych symboli narodowych oraz symboli narodowych wybranych krajów anglojęzycznych,
- bierze udział w dyskusji na temat historii Ojczyzny,
- tworzy materiały informacyjne dotyczące historii kraju i symboli narodowych w formie pisanej i mówionej,
- projektuje upamiętnienie rocznicy.

MODUŁ X

Temat modułu projektowego: Skarby regionu

Local treasures

Cele operacyjne modułu projektowego

Uczeń:

- rozwija umiejętności językowe dyskutując, pisząc i czytając teksty dotyczące turystycznych walorów własnego regionu,
- poszerza słownictwo związane z turystyką, geografią i historią regionu,
- ćwiczy użycie czasów teraźniejszych i przeszłych opowiadając o lokalnej historii, konstrukcji *there is/are* opisując walory geograficzne i turystyczne regionu,
- zna lokalną historię i geografię,
- wie, jakie rodzaje tekstów używane są w przewodnikach turystycznych,
- umie dotrzeć do ciekawych miejsc, ludzi i informacji,
- potrafi opracować zdobyte informacje stosownie do swoich celów,
- opracowuje własną koncepcję turystycznego wykorzystania lokalnych atrakcji,
- czuje się dumny ze swojej miejscowości i za nią odpowiedzialny,
- identyfikuje się ze swoim regionem, buduje swoją postawę obywatelską, stając się świadomym obywatelem regionu.

Kluczowe pojęcia:

opis miejsca

walory/atrakcje turystyczne

historia lokalna

region

przewodnik turystyczny

Proponowane tematy projektów

Klub Kolumbów – ruszamy na wyprawę w poszukiwaniu nieznanymi miejsc, które są skarbami regionu

1. Co w naszym regionie warto pokazać turystom i dlaczego?
2. Jak wykorzystać i rozpropagować ciekawe miejsca w naszym regionie?

3. Jak działalność kolejnych pokoleń wpływa na warunki życia w regionie – jak my wpłyniemy na warunki życia naszych dzieci i wnuków w naszym regionie?
4. Jak wypromować talenty mieszkańców regionu?
5. Jakie innowacje ożywią nasz region i przyciągną turystów?

Propozycja materiału nauczania

Gramatyka:

- czasy: *Past Simple, Past Continuous, Present Simple, Present Continuous*,
- stopniowanie przymiotników i przysłówków,
- zdania rozkazujące (*imperatives*),
- konstrukcja *there is/are/was/were*.

Słownictwo:

- przymiotniki i przysłówki używane w opisach (np. *old, large, neglected, interesting, magnificent, long, historic*),
- czasowniki związane z opisem działalności człowieka w terenie (np. *build, cut down, design, establish, fund, think, want*),
- rzeczowniki związane z opisem miejsc i ludzi, np. *factory, museum, ruins, heritage park*).

Formy wypowiedzi:

- opis,
- redagowanie notatki do anglojęzycznego czasopisma,
- tekst do albumu, przewodnika turystycznego,
- treść programu radiowego lub telewizyjnego,
- dokumentalny film wideo,
- instrukcje i zadania do gry planszowej/komputerowej.

Opis założonych osiągnięć uczniów do modułu projektowego

Uczeń:

- opisuje lokalne atrakcje turystyczne i ich historię, używając czasów teraźniejszych i przeszłych oraz konstrukcji *there is/are*,

- przygotowuje kampanię promocyjną swojego regionu, wykorzystując słownictwo potrzebne do opisu atrakcji turystycznych oraz konstrukcje rozkazujące,
- opracowuje grę propagującą wiedzę o regionie,
- tworzy materiały promocyjne lokalnych atrakcji w postaci plakatu, folderu, albumu, audycji radiowej, filmu video itd.,
- zdobywa wiedzę o regionie, którą będzie mógł wykorzystać w przyszłości,
- projektuje zmiany w regionie.

Słownik terminów związanych z systemem wspierania uczniów zdolnych

- **Zdolności**

Wewnętrzne właściwości (różnice indywidualne), które sprawiają, że przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowaniu poszczególni ludzie osiągają w porównywalnych warunkach zewnętrznych niejednakowe rezultaty w uczeniu się i działaniu. (Z. Pietrasiński, 1975)

Takie wewnętrzne właściwości człowieka, które umożliwiają mu sprawność, biegłość, szybkość, niezawodność wykonania określonych operacji intelektualnych lub sensomotorycznych. (M. Chruszczewski, 2005)

Indywidualna, różnicująca ludzi właściwość psychiczna, związana z łatwością odbierania i przetwarzania informacji o świecie. (Szewczuk, 1975)

Właściwość ludzkiej osobowości posiadająca podłoże organiczne, warunkujące sprawne i skuteczne wykonywanie zarówno prostych, złożonych jak i bardzo skomplikowanych działań związanych z nauką lub pracą.

- **Rodzaje zdolności**

Zdolności ogólne niezbędne dla wykonywania podstawowych operacji intelektualnych, np. liczbowe, słowne.

Zdolności specjalne inaczej kierunkowe, niezbędne dla wykonywania złożonych działań, związane z określonymi dziedzinami bądź formami działalności, np. plastyczne, matematyczne, muzyczne.

Zdolności specjalne często są utożsamiane z uzdolnieniami. (J. Strelau)

- **Uzdolnienia**

Określony układ właściwości, dzięki którym człowiek osiąga ponadprzeciętne (na tle grupy odniesienia) rezultaty w danej dziedzinie aktywności. Aktywność ta wymaga nie tylko operacji elementarnych, ale wykorzystania zasobów jako zorganizowanej sekwencji działań o wyższym stopniu złożoności. (M. Chruszczewski)

Wiążą się z określoną sferą aktywności, określane są jako zdolności „do czegoś”, do pewnych rodzajów czy dziedzin działalności (np. muzycznej, plastycznej, literackiej).

- **Talent / Szczególne uzdolnienia**

Szczególony przypadek uzdolnienia; taki układ właściwości fizycznych, zdolności oraz innych cech człowieka, dzięki którym osiąga on wybitne (na tle grupy odniesienia) rezultaty w danej dziedzinie aktywności. (M. Chruszczewski)

Najwyższy stopień rozwoju uzdolnień. (B. Hornowski)

Pojęcie wyższe hierarchicznie niż uzdolnienie – nie każda osoba uzdolniona ma talent, ale każda osoba utalentowana ma uzdolnienia specjalne; talent przejawia się w efektach działalności twórczej, która cechuje się nowością, oryginalnością, społeczną użytecznością i generatywnością; czynniki kształtowania talentu to: wysoki poziom uzdolnień specjalnych, iloraz inteligencji powyżej przeciętnej, wysoki poziom uzdolnień twórczych, struktura osobowości zapewniająca efektywność działań, aktywność własna, środowisko sprzyjające rozwojowi uzdolnień oraz czynnik losowy.

- **Uczeń zdolny, uczeń uzdolniony**

Uczeń zdolny to taki, który z **racji wysokiego poziomu zdolności ogólnych** w podobnych warunkach przewyższa innych uczniów w wykonywaniu tych samych działań, wykazując **silne zaangażowanie w zadanie**; jego osiągnięcia są zwykle wysokie, oryginalne i **twórcze**.

W przypadku **wysokiego poziomu zdolności specjalnych** używa się określenia **uczeń uzdolniony**.

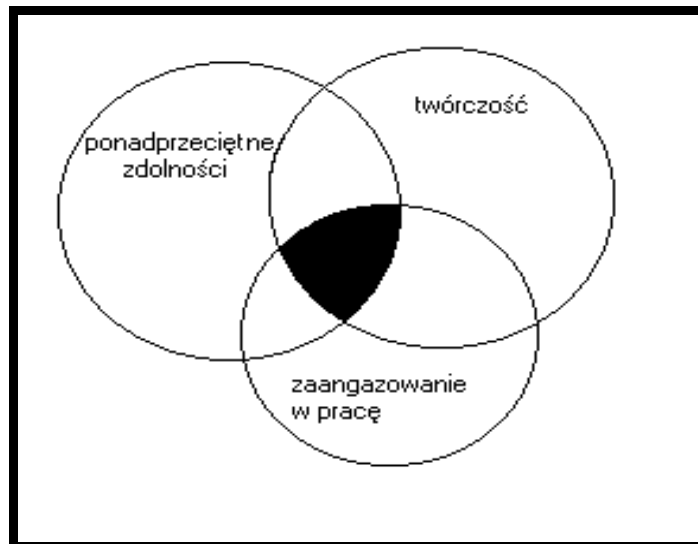
- **Trójpierścieniowy model zdolności Josepha Renzulliego**

Na zdolności składają się:

- ponadprzeciętne możliwości intelektualne,
- wysoki poziom zdolności twórczych (dywergencyjnych),
- zaangażowanie w pracę.

U osób wybitnie zdolnych występuje ścisła interakcja między tymi trzema zespołami cech. Inteligencja, uzdolnienia kierunkowe oraz twórczość (zdolności dywergencyjne) decydują o jakości i poziomie wytworów oraz działania. Czynnik „zaangażowanie w pracę” umożliwia twórcze działanie.

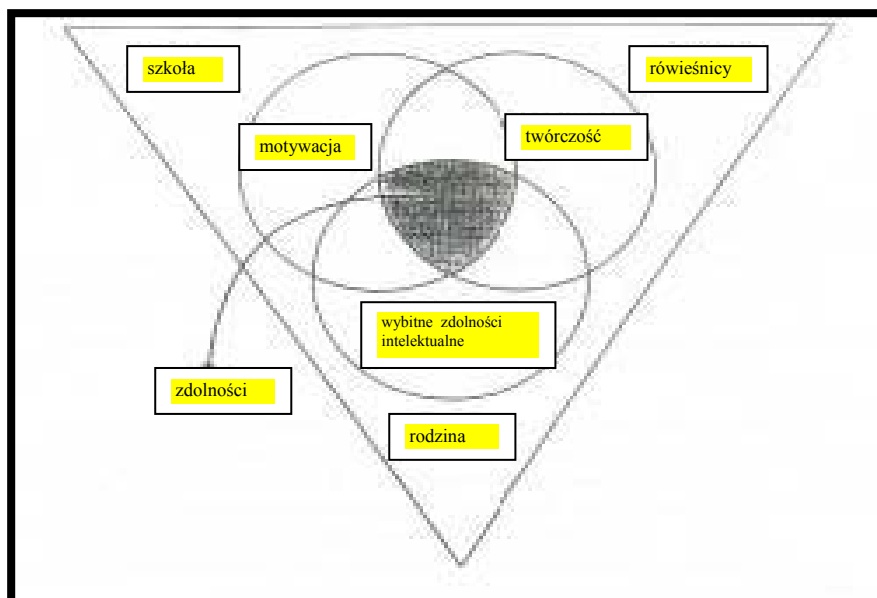

Trójpierścieniowy model zdolności J. S. Renzulliego.

- **Wieloczynnikowy model zdolności Franza J. Mönksa**

Zdolności są warunkowane nie tylko wysokim potencjałem intelektualnym, twórczością i odpowiednią motywacją, lecz także czynnikami środowiskowymi, zwłaszcza oddziaływaniem rodziny, szkoły i grup rówieśniczych. (Limont, 1994) W przypadku, gdy któryś z czynników nie współdziała z pozostałymi występuje utrudnienie bądź hamowanie rozwoju zdolności.

Wieloczynnikowy model zdolności F. Mönksa

- **Inteligencja**

Zdolność przystosowywania się do okoliczności, oparta na dostrzeganiu abstrakcyjnych relacji, korzystaniu z wcześniejszych doświadczeń i skutecznej kontroli nad własnymi procesami poznawczymi. (E. Nęcka)

Umiejętność adaptacji do warunków środowiska, dopasowania środowiska do własnych potrzeb i wyboru kontekstu najbardziej odpowiedniego dla zadowalającego działania. (R Sternberg, E. Nęcka)

Rodzaje inteligencji:

- **matematyczno-logiczna** - przejawiająca się między innymi rozumieniem opartym na operowaniu abstrakcyjnymi symbolami oraz poszukiwaniem harmonii i porządku – dostrzeganiem związków przyczynowo-skutkowych oraz wewnętrznych struktur złożonych systemów, formułowaniem wniosków na podstawie fragmentarycznych informacji, szacowaniem wielkości, przeprowadzaniem dowodów, tworzeniem modeli i wysuwania hipotez;
- **językowa** - znajdująca wyraz w uczeniu się poprzez uważne słuchanie i czytanie tekstów oraz prowadzenie dyskusji, szukaniu własnych form ekspresji werbalnej i wykorzystywania języka, zgrabnym naśladowaniem lingwistycznych cech innych ludzi, nadawaniu wypowiedziom słownym rytmu i tworzeniu pojęć;
- **muzyczna** - dla której charakterystyczne jest wycucie rytmu, rozpoznawanie układów dźwięków i zmian ich brzmienia, rozpoznawanie i rozróżnianie poszczególnych instrumentów muzycznych, zainteresowanie grą na nich i łatwość jej uczenia się, poszukiwanie własnych form wyrazu muzycznego, skłonność do improwizacji, reagowanie na zmiany w muzyce zmianami nastroju;
- **wizualno-przestrzenna** - dla której typowe są: uczenie się poprzez obserwowanie i tworzenie pamięciowych map, rozwinięta wyobraźnia, łatwość odtwarzania obrazów i ich przetwarzania oraz przewidywania ruchu obiektów, skłonność do sporządzania wykresów, map i innych schematów wizualnych, dobra koordynacja ruchów własnego ciała w przestrzeni;

- **cielesno-kinestetyczna** – przejawiająca się koncentracją na bodźcach związanych z dotykiem i ruchem, uczeniem się poprzez wykonywanie określonych działań, dobrą koordynacją fizyczną, wycuciem czasu, skłonnością do utrzymywania aktywności motorycznej oraz wyrażaniem za jej pośrednictwem emocji i myśli, dbałością o rozwój fizyczny, zręcznością i wdziękiem;
- **interpersonalna** - wyrażająca się w spostrzeganiu zdarzeń z różnych punktów widzenia, trafnym rozpoznawaniu myśli i uczuć innych osób oraz interpretowaniu ich zachowań, skutecznym komunikowaniu się werbalnym i pozawerbalnym, reagowaniu na potrzeby i poglądy ludzi, łatwości nawiązywania, kształtowania i utrzymywania relacji z nimi oraz wywierania na nich wpływu;
- **intrapersonalna** - dla której charakterystyczna jest rozwinięta świadomość własnych emocji, motywacji i myśli, postępowanie zgodne z własnymi standardami i celami, docenianie i dążenie do rozwoju wewnętrznego, refleksyjność, zainteresowanie historiami życiowymi przejawiające się na przykład czytaniem dzienników i biografii, podejmowanie prób odpowiedzi na pytania natury. (Gardner, 2002)

- **Uczeń zdolny w rozumieniu psychologicznym**

To taki uczeń, który posiada ponadprzeciętny iloraz inteligencji i określone charakterystyki osobowości, takie jak motywacja wewnętrzna i wysoka samoocena oraz jest twórczy, co oznacza, że potrafi wykraczać poza schematy, nie obawia się przyjmowania nietypowych punktów widzenia i poszukiwania nowych rozwiązań.

- **Uczeń zdolny w rozumieniu potocznym, także często szkolnym**

To taki uczeń, który dobrze się uczy i ma wzorowe zachowanie, jest posłuszny i grzeczny.

- **Twórczość**

Proces, którego rezultatem jest stworzenie jakiejś nowości, mającej szansę przetrwania oraz odpowiadającej oczekiwaniom grupy ludzi stanowiącej w danym czasie określone środowisko społeczno-kulturowe. (M. Stein, 1997)

Aktywność przynosząca wytwory. (Z. Pietrasiński 1969)

Proces generowania nowych form zachowania. (Nęcka, 2001)

- **Myślenie konwergencyjne**

Aktywizuje się w sytuacjach problemowych, które ograniczają się w zasadzie do jednego rozwiązania, do jednej poprawnej odpowiedzi (np. testy wiadomości czy większość zadań matematycznych).

- **Myślenie dywergencyjne**

Włącza się w trakcie rozwiązywania problemów o wielu równie dobrych, możliwych rozwiązaniach.

- **Kreatywność**

Cecha indywidualna osób polegająca na zdolności do wytwarzania nowych pomysłów. (E. Nęcka, 2000)

Jest zdolnością człowieka do tworzenia wytworów nowych i wartościowych – to znaczy cenniejszych pod jakimś względem (estetycznym, praktycznym, naukowym itd.) od tego, co było do tej pory. (K. Szmidt, 2008).

- **Myślenie pytajne**

Dostrzeganie, formułowanie i reformułowanie pytań problemowych, wynikających z zaciekawienia i konstruktywnego niepokoju poznawczego. (Szmidt, 2006)

- **Osobowość twórcza**

Zespół dyspozycji poznawczych, emocjonalno-motywacyjnych i behawioralnych, który umożliwia jednostce reorganizowanie dotychczasowych doświadczeń, odkrywanie i konstruowanie czegoś dla niej nowego i wartościowego.

(K. Szmidt 2001)

- **Postawa twórcza**

Ukształtowana (genetycznie i poprzez indywidualne doświadczenie) właściwość poznawcza i charakterologiczna, wykazująca tendencje, nastawienie lub gotowość do przekształcania świata rzeczy, zjawisk, a także własnej osobowości [...] aktywny stosunek do świata i życia, wyrażający się potrzebą

poznawania, przeżywania i świadomego (co do celu, a nie procesu) przetwarzania zastanej rzeczywistości i własnego „ja”. (S. Popek, 1988)

- **Zjawisko NiL**

Nauczyciel eksploatujący przez lata rutynowo te same strategie nauczania, wykorzystujący tę samą wiedzę, kładący nacisk na adekwatność wypowiedzi i poprawność zachowań wywołuje w uczniach opisywane przez J. Kozielskiego (1996) „zjawisko NiL” – nudę i lęk.

- **Treningi twórczości**

System ćwiczeń stosowanych doraźnie w celu zwiększenia potencjału twórczego jednostki lub grupy osób. (E. Nęcka, 1998)

- **Strategie rozwijania zdolności**

- **Wcześniej** np. przyspieszenie obowiązku szkolnego, możliwość promocji w trakcie roku szkolnego, możliwość wcześniejszego ukończenia szkoły.
- **Więcej** np. przygotowanie do konkursów i olimpiad, możliwość udziału w zajęciach na uczelniach wyższych, zajęcia dodatkowe, system stypendialny, pomoc ze strony fundacji i stowarzyszeń, obozy, warsztaty, sesje naukowe.
- **Inaczej** np. indywidualny program i tok nauki, indywidualizacja procesu dydaktycznego - zadania asystenckie, zadania dodatkowe, udział w prowadzeniu lekcji, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.
- **Lepiej i mądrzej** np. rozwijanie umiejętności twórczego myślenia, stosowanie metod aktywizujących, doskonalenie zawodowe.

- **Kompetencje kluczowe**

Połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego.

Ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;

- 4) kompetencje informatyczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Zakresy wielu spośród tych kompetencji częściowo się pokrywają i są powiązane, aspekty niezbędne w jednej dziedzinie wspierają kompetencje w innej. Dobre opanowanie podstawowych umiejętności językowych, czytania, pisania, liczenia i umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) jest niezbędną podstawą uczenia się; umiejętność uczenia się sprzyja wszelkim innym działaniom kształceniowym. Niektóre umiejętności, takie jak - krytyczne myślenie, kreatywność, inicjatywność, rozwiązywanie problemów, ocena ryzyka, podejmowanie decyzji i konstruktywne kierowanie emocjami - są istotne we wszystkich ośmiu kompetencjach kluczowych. (Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady, 2006)

- **Diagnoza uzdolnień**

Wieloaspektowe badanie różnic jakościowych i ilościowych w uzdolnieniach uczniów z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi diagnostycznych.

W diagnozie stosuje się dwa kryteria rozpoznawania uzdolnień:

- psychologiczne - które opiera się na badaniu poziomu inteligencji, zdolności specjalnych ucznia oraz cech charakteru i osobowości;
- psychopedagogiczne – które opiera się na badaniu osiągnięć ucznia.

- **Test diagnozy uzdolnień kierunkowych uczniów**

- **Testy dydaktyczne** – rodzaj sprawdzianu pisemnego, polegający na rozwiązaniu w warunkach standardowych określonej liczby zadań, przy ustalonych z góry poprawnych odpowiedziach. Miarą wartości testu jest jego trafność, rzetelność, obiektywność i praktyczność. Celem każdego testu dydaktycznego jest mierzenie osiągnięć uczniów.

- **Testy psychologiczne** - zbiór zadań, które stawiamy przed badanym i na podstawie wyników wnioskujemy o nasileniu danej cechy, stanu czy procesu.

- **Metoda projektu**

W tradycyjnym rozumieniu metoda projektu to jedna z metod nauczania, zaliczana do metod praktycznych, aktywizujących, problemowych, polegająca na samodzielnym realizowaniu przez uczniów zadania przygotowanego przez nauczyciela lub w porozumieniu z uczniami na podstawie wcześniej ustalonych założeń.

Metoda projektu w rozumieniu innowacyjnym (zastosowanym w projekcie DiAMEnT) to jedna z metod nauczania oparta na PBL (*problem based learning* – uczenie się na bazie problemu / uczenie się w oparciu o problem), strategii edukacyjnej, która cechuje się tym, że uczniowie uczą się przez rozwiązywanie problemu. Metoda projektu jest więc ściśle związana z nauczaniem problemowym (jest metodą problemową). Uczniowie realizują projekt edukacyjny nie dla uzyskania określonego produktu, choć on też odgrywa ważną rolę, ale dla rozwiązania problemu, a poszukiwanie tego rozwiązania pozwoli im nabyć określone umiejętności i poszerzyć wiedzę z danego obszaru. Istotnym elementem tej metody jest sformułowanie problemu do rozwiązania. Temat projektu powinien mieć formę pytania problemowego, szeroki zakres (tak, by można go rozpisać na szereg problemów szczegółowych, nad którymi będą pracować uczniowie), odnosić się do rzeczywistości, mieć odniesienia społeczne, uwzględniać przyszłość, umożliwiać wywołanie związku emocjonalnego, integrować wiedzę, a nie treści, skupiać się na poszukiwaniu, które pozwoli na generowanie umiejętności i wiedzy.

Wyznaczniki projektu jako metody nauczania:

- ma określone cele,
- efektem działań uczniów jest rozwiązanie problemu,
- ma wyznaczone terminy realizacji poszczególnych zadań i całości przedsięwzięcia,
- ma określonych realizatorów poszczególnych zadań,
- rezultaty prezentowane są publicznie.

- **Problem Based Learning (PBL)**

Nauczanie poprzez rozwiązywanie problemów. Według Howarda Barrowsa, twórcy idei PBL, metodę tę charakteryzuje 6 składników:

- jest skoncentrowana na uczniu;
- uczniowie pracują w małych grupach;
- nauczyciel pełni rolę facylitatora – wspomaga proces komunikacji wewnątrz grupy, motywuje do pracy;
- grupy pracują nad rozwiązaniem zadań praktycznych;
- uczniowie rozwijają podczas pracy umiejętności miękkie (na umiejętności te składa się między innymi asertywność, zdolności interpersonalne, zdolności radzenia sobie ze stresem i presją czasu, czy kompetencje przywódcze);
- uczniowie zdobywają narzędzia i informacje poprzez pracę w grupie i indywidualne zaangażowanie. □

Jest to metoda skoncentrowana na odbiorcy – czyli uczniu. Proces nauczania według filozofii PBL jest ściśle związany z obecnością problemu, zadania, które należy rozwiązać. Wiedza jest ukryta w zadaniu, a cele kształcenia są realizowane podczas prac nad jego rozwikłaniem. Uczniowie w zespołach pracują nad rozwiązaniem praktycznego zagadnienia modelującego pewne elementy rzeczywistości. PBL jest metodą kształcenia – uczenia się opartą zarówno na współpracy w zespole, jak i na pracy indywidualnej. Jest metodą stymulującą poszukiwanie informacji i jej przetwarzanie. Zmusza do refleksji, do krytycznej oceny i do wartościowania zdobytych elementów wiedzy pod kątem ich efektywności i przydatności do rozwiązania problemu.

Praca ucznia nad projektem służy kreatywności, działa inspirująco i uczy odpowiedzialności. Wykładowca występuje w roli opiekuna – pomaga w podejmowaniu decyzji, pracuje nad starannym doбором tematów zadań i steruje stopniem ich trudności. Pełni rolę życzliwego przewodnika organizującego w początkowej fazie prace nad projektem, następnie moderatora zawsze gotowego wspomóc uwagami grupę, ale nigdy nie podającego gotowych rozwiązań. □

Efekty pracy zespołów projektowych prezentowane są publicznie. Ocena jest dyskutowana wspólnie przez wszystkich uczniów i nauczyciela. □

Cechą charakterystyczną metody PBL jest przejrzystość zadania i wspólna dla całego zespołu determinacja w realizacji celu. Już w trakcie fazy wstępnej, przy analizie problemu, uczniowie omawiają wspólnie, jakie umiejętności i jakiego typu wiedza będzie im potrzebna. Cele nie są im narzucane. Uczniowie sami je odnajdują i traktują je jako osobiste ścieżki wyznaczające drogę do rozwiązania zagadnienia. Problemy zawsze są autentyczne, przedstawiające praktyczne zadania, nierzadko typu optymalizacyjnego czy udoskonalającego. □

PBL wspomaga ucznia w utożsamieniu się z zadaniem, zapewnia refleksję nad zdobytą wiedzą i procesem poznawczym, pobudza do weryfikacji i wymiany pomysłów i idei. □

Ponieważ problemy są środkiem/narzędziem do rozwoju umiejętności, stąd efektami kształcenia są:

- twórcze i krytyczne myślenie,
- rozpoznanie i rozwiązywanie kompleksowych, rzeczywistych problemów poprzez znalezienie i ocenę dostępnych poza środowiskiem szkolnym zasobów,
- efektywna praca w grupie,
- komunikacja interpersonalna, akceptowanie odmiennych od własnego punktów widzenia,
- zastosowanie zdobytych umiejętności intelektualnych do uczenia się ustawicznego,
- adaptacja do zmiany i uczestnictwa w niej,
- podejmowanie racjonalnych decyzji w nowych sytuacjach,
- stosowanie podejścia holistycznego, całościowego,
- identyfikowanie własnych słabych i silnych stron.

- **Projekt edukacyjny**

Jest to zadanie problemowe z określonymi celami, długoterminowe, realizowane indywidualnie lub w zespole pod nadzorem nauczyciela, w ściśle określonym czasie, polegające na samodzielnym i dogłębnym zbadaniu danego problemu i zaprezentowaniu rozwiązania. Może być powiązany z realizacją programu nauczania jednego lub wielu przedmiotów, może też wykraczać poza program.

- **Pytanie napędzające** (*driving question*)

Problem do rozwiązania postawiony w postaci pytania problemowego, nad którym pracują uczniowie w zespole projektowym. Pytanie powinno mieć na tyle szeroki zakres, aby dało się je rozpisać na szereg pytań szczegółowych, pomocnych w realizacji projektu.

- **Kryteria oceny projektu**

Mierniki służące do sformułowania oceny projektu. Powinny dotyczyć wszystkich etapów realizacji projektu oraz uwzględniać współpracę w zespole. Należy je określić przed rozpoczęciem wykonywania działań projektowych. Uczniowie powinni brać udział w formułowaniu tych kryteriów i przed rozpoczęciem pracy mieć pełną świadomość, co w projekcie jest ważne i co będzie podlegać ocenie.

- **Rodzaje projektów**

Projekty edukacyjne dzielimy na kilka kategorii, a kryteriami podziału są:

- zakres,
- podział pracy,
- cel projektu,
- forma pracy uczniów,
- struktura projektu.

Ze względu na zakres

- **Projekty przedmiotowe/problemowe**

Tematyka obejmuje zakres jednego przedmiotu/ jednorodnego problemu. Celem takiego projektu jest zaznajomienie z nową tematyką lub porządkowanie nabytej wiedzy i umiejętności, albo też rozszerzenie tematyki zajęć o zagadnienia pozaprogramowe. Zazwyczaj projekty te prowadzone są przez nauczyciela jednego przedmiotu.

- **Projekty międzyprzedmiotowe**

Mają integrować wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów. Celem takiego projektu jest zwykle analiza problemu z różnych punktów widzenia, co zwiększa praktyczny wymiar projektu. Projekty tego typu są prowadzone przez jednego nauczyciela, ale przy współdziałaniu (konsultacjach) z innymi nauczycielami.

Ze względu na podział pracy

- **Projekty indywidualne** – realizowane przez jednego ucznia.
- **Projekty grupowe** – realizowane przez grupę uczniów z wyraźnym podziałem zadań.

Ze względu na cele projektu

- **Projekty badawcze**

Polegają na zebraniu i usystematyzowaniu przez uczniów informacji w odniesieniu do wybranego problemu, opracowaniu danych, wyciągnięciu wniosków, będących rozwiązaniem problemu i prezentacji efektów. Ważnym elementem projektu badawczego jest sposób sformułowania problemu, który postawi ucznia w roli badacza.

- **Projekty działania lokalnego**

Podjęcie długoterminowego działania na rzecz klasy, szkoły, środowiska lokalnego.

Ze względu na formę pracy uczniów

- **Projekty jednorodne**

Projekty wykonywane przez uczniów lub zespoły w takim samym czasie, polegające na wykonaniu takiego samego zadania, obejmującego cały zakres tematyki projektu.

- **Projekty zróżnicowane**

Projekty wykonywane przez zespoły uczniowskie realizujące różne zadania, składające się na całość tematyki projektu, wykonywane jednocześnie lub rozłożone w czasie.

Ze względu na strukturę projektu

- **Projekty silnie ustrukturyzowane**

Projekty, w których nauczyciel podaje temat i określone wymagania, szczególnie dotyczące zakresu projektu i spodziewanych rezultatów.

- **Projekty słabo ustrukturyzowane**

Projekty, które pozostawiają uczniom swobodę w wyborze tematu i zakresu projektu, określeniu sposobów realizacji oraz efektów i ich prezentacji.

- **Centrum Wspierania Uczniów Zdolnych**

Centrum Wspierania Uczniów Zdolnych – placówka, w której organizowane są zajęcia pozaszkolne dla uczniów z różnych etapów kształcenia o poznawczych uzdolnieniach kierunkowych. Na zajęcia są kierowani tylko uczniowie zdiagnozowani, zajęcia są realizowane w oparciu o specjalnie opracowane programy dla uczniów zdolnych z wykorzystaniem metody projektu i strategii PBL, a prowadzący są przygotowani do ich realizacji.

- **Zajęcia pozaszkolne dla uczniów zdolnych**

Zajęcia realizowane poza strukturą zajęć szkolnych (np. w CWUZ) dla zdiagnozowanych uczniów zdolnych zorganizowanych w grupy o podobnych uzdolnieniach kierunkowych. Celem zajęć prowadzonych przez wyspecjalizowaną kadrę jest rozwijanie uzdolnień kierunkowych uczniów poprzez realizację specjalnych programów z zastosowaniem odpowiednich metod.

- **Zajęcia pozalekcyjne**

Według W. Okonia to nieobowiązkowa wykonywana w czasie wolnym działalność uczniów w obrębie szkoły obejmująca zajęcia w organizacjach młodzieżowych, kołach zainteresowań, świetlicy, sali gimnastycznej lub na boisku czy w ogrodzie szkolnym. Zajęcia organizowane przez szkołę, odbywające się w szkole lub poza jej terenem, mają charakter fakultatywny, nie są częścią obowiązkowego programu szkolnego, a udział w nich jest dobrowolny.

Zajęcia realizowane w kołach zainteresowań, masowych zajęciach kulturalnych, sportowych, a ich celem jest rozwijanie i rozbudzanie zainteresowań uczniów oraz zagospodarowanie ich wolnego czasu.

Spis treści

Słowo wstępne	2
Założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	4
Moduły projektowe	11
Moduł I – Nasze ubiory, nasze wybory	12
Moduł II – Jak żyć w zgodzie z naturą?	15
Moduł III – Reklama dźwignią handlu	18
Moduł IV – Różne oblicza przemocy	20
Moduł V – Życie mórz i oceanów	23
Moduł VI – Kuchnie świata	26
Moduł VII – Książki, które kochamy.....	28
Moduł VIII – Domowi ulubieńcy	31
Moduł IX – Polska – moja Ojczyzna	34
Moduł X – Skarby regionu	36
Słownik terminów związanych z systemem wspierania uczniów zdolnych	39